

УДК 37.011 (477)

Н.І. Єсінова, канд. техн. наук, проф.

Є.М. Чаговець, студ.

«MASTER OF BUSINESS ADMINISTRATION» – ОСВІТА ПІСЛЯ УНІВЕРСИТЕТУ

Розглянуто стан та особливості ринку МВА освіти. Надано характеристику найвідоміших програм МВА освіти. Надано рейтинг МВА шкіл.

Рассмотрено состояние и особенности рынка МВА образования. Дана характеристика известных программ МВА образования. Представлен рейтинг МВА школ.

Here are considered state and peculiarity of market MBA education, description of famous programs MBA education and rating of MBA school.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Статистика підготовки молодих кадрів зараз безутішна. Якщо робити висновок за даними анонімного опитування Інституту соціології при академії наук України, то освіта в Україні зовсім не відповідає потребам бізнесу. Лише одна третина українців працює за отриманою у вузі спеціальністю. Ще одна третина працюючих на вітчизняному ринку навіть не уявляють у якому вузі можна отримати професію, яку вивчено на практиці. Тому сьогодні є актуальною тема альтернативного навчання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Том Горман «МВА освіта»; Мінцберг Г «Особливості МВА освіти».

Мета та завдання статті. Метою статі є дослідження ринку МВА в Україні та Харкові.

Виклад основного матеріалу дослідження. Магістр ділового адміністрування (МДА) — (англ. Master of Business Administration MBA) — кваліфікаційний ступінь у менеджменті (управлінні). Часто аббревіатура використовується для позначення не ступеня, а самих програм навчання для отримання цього ступеня. Кваліфікація МДА має на увазі здатність виконувати роботу керівника середньої та вищої ланки.

Програма МВА вперше з'явилась у Сполучених Штатах Америки, де весною 1902 року сім студентів Dartmouth College отримали дипломи бізнес-освіти, прослухавши повний курс програми M.S.C. (Master of Commercial Science). Слідом за першою бізнес-школою стали з'являтися й інші. Проте протягом багатьох років програми МВА були виключно американською системою освіти. Лише в 1967 році бізнес-школи з'явилися у Великобританії, а потім стали розповсюджуватись і в інших країнах Європи. З'явившись у Європі, програми МВА

отримали свою специфіку, адаптувавшись до європейських особливостей ведення бізнесу і сьогодні прийнято розрізняти європейську й американську моделі.

Єдиної та загальноприйнятої систематизації програм не існує (так само як відсутній єдиний стандарт MBA). Проте можна виділити найбільш принципові форми проведення програм, поширені в світі, це:

- Executive MBA (EMBA) — програми орієнтовані на керівників вищої ланки;

- Full time MBA — традиційні програми у форматі «очного» навчання, розраховані на навчання «з відривом від виробництва»;

- Part time MBA — програми «очний», що проводяться, але при цьому, мають на увазі, що учень віддає навчанню не весь свій час;

- Distance MBA — програми, при яких для досягнення ще більшої гнучкості навчального процесу використовуються методи дистанційного навчання;

- Програми part-time MBA — дозволяють навчатись «без відриву від роботи» і мають форму «заочного навчання», існують варіанти вечірнього та модульного навчання.

Практично всі бізнес-школи мають міжнародну акредитацію, на сьогоднішній день найбільш відомими і важливими для будь-якої школи бізнесу є такі всесвітні організації:

- AACSB International (The Association to Advance Collegiate Schools of Business) — головна асоціація США, яка діє в сфері бізнес-освіти. AACSB створена в 1916 році. Її мета — сприяти підвищенню якості вищої освіти в області бізнес-адміністрування і менеджменту;

- Асоціація MBA (AMBA) займається проблемами освіти в області менеджменту для випускників університетів та сприяє формуванню класу професійних менеджерів. Акредитація була заснована для забезпечення вирішення багатьох завдань та оцінки шкіл бізнесу та їх програм на відповідність певним встановленим критеріям;

- EQUIS (European Quality Improvement System — Європейська Система Вдосконалення Якості) створена в Європі для оцінки бізнес-шкіл з широким спектром національних особливостей;

- ECBE (European Council for Business Education) — зареєстрована в Швейцарії. Основна мета організації — підвищення якості бізнес-освіти по всьому світі;

- РАБО (російська асоціація бізнес-освіти) — всесвітнє сприяння формуванню ефективної системи бізнес-освіти в Росії;

- УАБО (Українська асоціація бізнес-освіти) — В умовах швидкого і, головне, неконтрольованого зростання освітянського

ринку необхідно посилення контролю над якістю наданих послуг. Саме цим і займається УАБО.

Структура ринку короткострокової освіти, що існує сьогодні в Україні побудована таким чином, що переважна більшість бізнес-тренерів здійснює свою діяльність через тренінгові, консалтингові компанії, бізнес-школи. Компетентність таких організацій, статус і можливість здійснювати освітню діяльність підтверджується відповідним атестатом Української асоціації бізнес-освіти.

Єдиний документ що підтверджує кваліфікацію тренера - це відповідний атестат асоціації. Атестація тренерів необхідна для того, щоб звільнити ринок від некомпетентних учасників.

Тільки програми, що пройшли атестацію, є рекомендованими української асоціацією бізнес-освіти. Кожна з програм, в окремому порядку, розглядається науковою колегією.

Роботодавець, проводячи співбесіду претендентів на вакансії, змушений розглядати документи про освіту найрізноманітнішого формату. Кожен такий документ підтверджено Українською асоціацією бізнес-освіти і може бути перевірений. Для цього, будь-який роботодавець може отримати доступ до інформаційної бази. Здійснюючи запит, він отримує інформацію про те, коли, у якого тренера (викладача) і за якою програмою проводилося навчання.

Міжнародною організацією, яка досліджує ринки MBA та проводить щорічні ярмарки бізнес-школ MBA (QS World MBA Tour), було проведене опитування. Опитуваним було надано можливість назвати чинники, які спонукають їх до навчання в MBA (таблиця 1).

Таблиця 1 – Спонукаючі до навчання чинники

Об'єкт дослідження	Україна	У світі
Отримання нових навичок	75,41	58,04
Покращення можливостей службового зростання	73,77	70,32
Налагодження контактів	47,54	44,87
Зміна кар'єри	36,07	42,35
Підвищення заробітної платні	29,51	32,39
Організація власного бізнесу	29,51	25,22
Перша освіта	26,23	22,27
Інші	3,28	2,3

Згідно з даними на сайтах бізнес-шкіл нами було зроблено порівняльну характеристику MBA програм, яку представлено у таблиці 2.

Таблиця 2 – Порівняльна характеристика MBA програм

Організація	Програма	Строк	Формат	Вартість
1	2	3	4	5
Школа бізнесу відкритого університету Великобританії	OUBS, MBA	2 роки	Дистанційне + щомісячні зустрічі по 3-6 годин	3550+ 11550 Євро
Міжнародна бізнес-школа у складі Університету Німеччини Штайн-байс	IBR MBA	23 місяці заочного навчання, 5 резидентних періодів (1 неділя) за участю професорів IBR з різних країн. 30 консультаційних зустрічей, запланованих на вихідні (6 годин/місяць консультацій)		12000 Євро весь курс
Києво-Могилянська бізнес-школа	Президентська MBA	18 місяців	модульний (4 дні на місяць).	25500 Євро
	Executive MBA	18 місяців	Укендний (2 вечори у неділю + кожна друга субота)	20500 Євро
	програма MBF	18 місяців		17500 Євро
Київська бізнес-школа	MBAPLT international	до 20 місяців		USD 10250
	MBAPLT "Національна перевага"			USD 8750
Moscow Business School	MBA Start - MBA General	26 місяців	Дистанційний курс, доповнений відео і лекціями та професійним програмним забезпеченням	38800 грн

Продовження табл. 2

1	2	3	4	5
Міжнародний інститут бізнесу	Executive MBA	2 роки	Модульний формат (5 днів модулів)	14000 Євро
	International MBA МІБ UNB	18 місяців		
Міжнародний інститут менеджменту	MBA; Senior Executive MBA; PMD "mini MBA"	4 місяця до 2 років	модульна та вечірня	USD 2300 до 21000 за курс
Школа Бізнесу КІБІТ	General MBA	18 місяців	Модульна форма навчання.	49500 грн
	mini MBA	12 місяців	Тренінгова форма навчання	25025 грн
Бізнесшкола Львівського інституту менеджменту	Вечірня MBA	2 роки	3 дня	40000 грн
	Дистанційно-модульна	2 роки	Один раз на 2 місяці (5 днів)	40000 грн
	post MBA	6 місяців	Один раз на місяць (3 дня)	9000 грн

Згідно з проведеним дослідженням у таблиці 2 можна зробити висновок, що термін навчання у бізнес школах може коливатися від 6 місяців до двох років та коштувати дорожче ніж навчання в університеті.

У зв'язку з цим популярного формату набули міні MBA., тому що менеджерам не вистачає часу та грошей проходити повне навчання. Не вистачає часу на роботу. Тому зараз, згідно з даними бізнес-шкіл, бажаючих отримати міні-MBA та повне навчання 50% на 50. Бізнес-школи відреагували на такий попит підвищенням цін. Мінусом міні-програм є те, що вони не стандартизовані міжнародними організаціями, тому кожен вуз може назвати свою програму міні-MBA. Тому, якщо іти на таку програму, необхідно перш за все спитати рекомендацій. Ціна на такі програми коливається від 6000 грн до 28000. Найдорожча вартість міні-MBA у КМБШ – 50000 грн.

З 2005 року журнал «Деловой» проводить рейтинги бізнес-шкіл. У таблиці 3 представлені оцінки бізнес-шкіл за критеріями. А у

таблиці 4 представлений вже зведений рейтинг бізнес-шкіл за 2007 рік. Рейтинг проводився за запитуванням учасників МВА програм. Максимальна оцінка 5, а мінімальна 1. У таблиці 4 надається середня оцінка за всіма критеріями.

Таблиця 3 – Критерії оцінювання МВА шкіл

Критерій	КМБШ	МІБ	ІВР	КБШ	ЛІМ
Рівень професіоналізму викладачів	4,84	4,7	4,2	4,6	4
Теоретична цінність отриманих знань	4,5	4,6	4,1	4,4	4
Практична цінність отриманих знань	4,6	4,4	4,7	4,7	4
Актуальність та інноваційність отриманих знань	5	4,7	4,5	4,4	4
Співвідношення вартість навчання / рівень програми навчання	4,6	4,6	4,6	4,4	4,3
Матеріально-технічне забезпечення школи	4,6	4,6	4,2	4,7	4
Графік і формат навчання	4,8	4,8	4,5	3,7	4,5
Ступінь розширення професійних контактів, їх якість	4,3	4,2	3,8	4,2	4,3
Складність вступу до школи	4,2	4	3,5	3,4	4,2
Здатність передавати знання іншим	4,4	4,5	4	3,7	4,7

Таблиця 4 – Рейтинг МВА шкіл

Місто	Школа	Оцінка
1	Києво-Могилянська бізнес-школа (КМБШ)	4,6
2	Міжнародний інститут бізнесу (МІБ)	4,5
3	Інститут міжнародних ділових відносин (ІВР)	4,2
4	Львівський інститут менеджменту (ЛІМ)	4,2
5	Київська бізнес-школа (КБШ)	4,2

Що ж дає МВА та навіщо навчатися за МВА програмою?

По-перше, MBA дає вам ключові принципи управління бізнесом. По-друге, MBA проводить з вами щось на зразок екскурсії по відділах з роз'ясненням функцій кожного з них — це те, що є в будь-якому бізнесі. Сюди включені управління і виробництво, фінанси та бухгалтерський облік, продаж та маркетинг. Ви дізнаєтеся про ролі, які ці функції відіграють у бізнесі та як їх скоординувати. Усе це готує вас до ефективної співпраці з різними людьми, що працюють в компанії. По-третє, програма MBA пропонує вам технічно більш досконалі шляхи підходу до ділових проблем. Вона дає вам методи, в яких часто є прості розрахунки або діаграми, щоб ви могли чітко побачити складові однієї проблеми, розробити варіанти рішень, увібрати кращий з них і переконати інших у тому, що цей шлях справді виграшний. Нарешті, володіти MBA — означає знати мову бізнесу. Як і у будь-якої іншої професії, у бізнесу є свій жаргон і спеціальна термінологія.

Висновки. В інтелектуальному суспільстві настав час, коли слід змінити визначення освіти. У світі, де конкурентна перевага знаходиться в нематеріальній сфері, де боротьба йде між рівнями інтелекту, освіта повинна стати безперервною та протягом всього життя. Згідно зі статистикою більшість українських менеджерів хочуть покращити свої можливості просування у кар'єрі за допомогою бізнес навчання. Серед українців таких нараховується 74%. Аналогічний показник у світових масштабах 70,31%. Тому альтернативним варіантом освіти після вузів можуть стати бізнес школи «Master of Business Administration» (MBA).

Список літератури

1. Статистична інформація щодо основних показників розвитку бізнес-шкіл України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <<http://www.educate.com.ua>>.
2. Статистична інформація щодо основних показників розвитку бізнес-шкіл України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <<http://www.mbschool.com.ua>>.
3. Статистична інформація щодо основних показників розвитку бізнес-шкіл України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <<http://www.mdl.org.ua>>.
4. Статистична інформація щодо основних показників розвитку бізнес-шкіл України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <<http://www.mbastrategy.ua>>.

Отримано 30.09.2009. ХДУХТ, Харків.

© Н.І. Єсінова, Є.М. Чаговець, 2009.